

- **Expertise congres**
**Geïntegreerde belevingsgerichte
zorg voor ouderen met een
verstandelijke beperking**

Nicole van Alebeek & Monique Hoefnagel,
kennisnetwerk ouderen

• Inhoud

- Omkerend levensperspectief
- Terugkoppeling onderzoek Tranzo "Belevingsgerichte zorg bij oudere mensen met een verstandelijke beperking"
- Belevingsgerichte zorg: wie heb je voor je?
- Naar de praktijk... aan de slag met casuïstiek
- Praktische hulpmiddelen

Percentage ouderen bij Dichterbij

Percentage oudere cliënten Dichterbij	2009	2015	2022
0-39 jr	31%	32%	34%
40-49 jr	22%	17%	14%
50-59 jr	25%	23%	20%
60-69 jr	16%	20%	19%
70-79 jr	5%	7%	12%
> 80 jr	1%	1%	2%
> 50 jr	48%	51%	53%

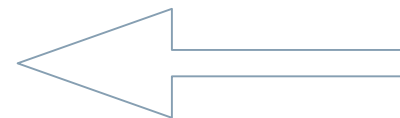
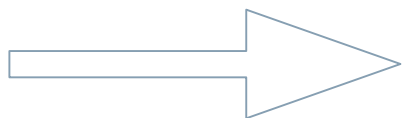
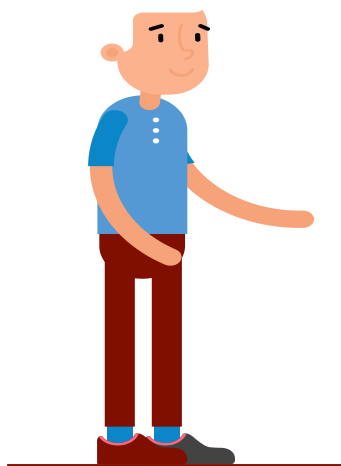

• Omkerend levensperspectief

- ❑ Waar dacht je aan toen je een kind was?
Waar keek je naar uit, waar droomde je van?
- ❑ Waar denk je dat dertigers aan denken?
Waar kijken ze naar uit, waar dromen ze van?
- ❑ En ouderen?

"JE BENT NU BIJNA TACHTIG, AN! JE KUNT JE OUDERS
TOCH NIET VAN ALLES DE SCHULD BLIJVEN GEVEN?"

dichterbij

• Ontwikkelingstaak van de laatste levensfase

- Introspectie
- Zelfreflectie
- Stadium van ego-integriteit (Erikson): acceptatie en berusting

• **Onderzoek belevingsgerichte zorg**

- Onderzoek Marloes Thalen (Tranzo, 2021)* naar geïntegreerde belevingsgerichte zorg voor ouderen met een VB.
Conclusie: interventies verbeteren het welbevinden en de kwaliteit van leven.
- Interventie bestaat uit 5 componenten die met elkaar samenhangen.
Ook teamvoorwaarden van belang.
- Verandering in mindset van begeleiding (en behandelaren!) is nodig voor het doen slagen van de interventie:
 - Voor ouderen nog belangrijker om stil te staan bij wat iemand heeft meegemaakt
 - Emotioneel welbevinden en autonomie net zo belangrijk als fysiek welbevinden
 - Belevingsgerichte zorg is niet iets wat je extra doet

* (Thalen, M. e.a., 2021: Integrated emotion-oriented care for older people with ID: defining and understanding intervention components of a person-centered approach)

• **1: Begeleiding weet wie de cliënt is**

- Begeleiding is zich bewust van de levensfase van de cliënt (omkerend perspectief)
- Begeleiding kent het levensverhaal, door het praten met de cliënt, verwanten, oude verslagen, fotoboeken, etc.
- Begeleiding probeert zichzelf te verplaatsen in de schoenen van de cliënt: wat zou jij belangrijk vinden als je ouder wordt, wat moeten mensen van je weten?
- Begeleiding neemt de tijd om écht contact te maken.
- Betekenisvolle momenten (zowel positief als negatief) worden besproken met zowel verwanten als het team; vastleggen van een eenduidig beeld.

• **2: Begeleiding sluit aan bij de huidige behoeften van de cliënt**

- Flexibel aansluiten bij de behoeften van dat moment
- Afwijken van de DR als cliënt dat op dat moment niet aankan
- Frequentie en inhoud dagactiviteiten zo nodig aanpassen
- Denken in mogelijkheden
- Ieder contactmoment bewust en open ingaan
- Client zoveel als mogelijk betrekken; behoud van autonomie
- (Ethische) dilemma's multidisciplinair bespreken

• **3: Begeleiding gaat een betekenisvolle relatie aan**

- Client letterlijk “zien”, waarderen, respecteren en serieus nemen
- Vertrouwensrelatie opbouwen
- Benaderen op een manier die de cliënt begrijpt; oogcontact, op ooghoogte, voldoende reactietijd geven, zo nodig herhalen
- Contact maken; op zoek gaan naar onderwerpen om het over te hebben
- Samen herinneringen ophalen (reminiscentie)
- Beperkt delen van persoonlijke informatie, voor zover cliënt dit aankan, aansluitend op levensverhaal

• 4: Het team is veilig en vertrouwd

- Teamleden durven open en eerlijk te zijn naar elkaar; feedback en reflectie
- Er is interesse in elkaar en aandacht voor eenieders welbevinden
- Er is zicht op individuele voorkeuren en connecties en talenten en drijfveren; begeleiders kunnen elkaar aanvullen en taken van elkaar overnemen
- Teamleden werken samen en worden ondersteund door de manager en gedragsdeskundige hierbij

•5: Het netwerk van de cliënt wordt betrokken

- Het team deelt ervaringen met het netwerk van de cliënt
- Het netwerk wordt actief betrokken bij activiteiten en overleg
- Continue dialoog en samenwerking
- Niet alleen voor het verleden, maar ook voor de toekomst

• **Belevingsgerichte zorg: wie heb je voor je?**

- Opmaken van de levensbalans de belangrijkste ontwikkelingstaak
- Uit onderzoek blijkt dat het levensverhaal een goed medium is
- Levensverhaal:
 - Sociale functie: contact, verbinding
 - Gevoel van rust en afronding; draagt bij aan welbevinden
 - Positief: cliënt centraal, wat goed gaat, i.p.v. stoornissen en klachten
 - Essentieel om betekenis te kunnen verlenen
 - Interventies bij depressie bij ouderen even effectief als CGT
- Voor LVB verandert bij ouder worden nog meer dan bij EVB

• Naar de praktijk...aan de slag met casuïstiek

- 2 subgroepen:

Casus 1: cliënt met een licht verstandelijke beperking

Casus 2: cliënt met een ernstige verstandelijke beperking

- Ga met je subgroep in dialoog over de vragen.
Houd hierbij de 5 componenten uit het onderzoek in gedachten.

• 5 componenten onderzoek Tranzo

1. Begeleiding weet wie de cliënt is
2. Begeleiding sluit aan bij de huidige behoeften van de cliënt
3. Begeleiding gaat een betekenisvolle relatie aan
4. Het team is veilig en vertrouwd
5. Het netwerk van de cliënt wordt betrokken

• **Praktische hulpmiddelen bij LVB (1)**

Kennis van het levensverhaal:

- Levensboek, bijv. "Mijn leven in kaart"
- App "dementie en herinneringen"
- Online levensalbum, bijv. "Dit ben ik"

Begeleiding:

- Reminiscentie-interventies
- Zingevingsspel "Uit jezelf" van Alliade

Behandeling:

- Life-review, bijv. "Dierbare herinneringen"
- Life-review-therapie, bijv. "Mijn levensverhaal" van Beernink
- Welzijnsoefeningen om emoties na afloop te kanaliseren en af te sluiten
- Aanleren copingvaardigheden

• **Praktische hulpmiddelen bij LVB (2)**

Proactieve zorgplanning:

- Brochures
- Boekje "Wat wil ik als ik niet meer beter word?"
- Site van Steffie: allesoverdedood.nl

Overig:

- Talentenposter
- Netwerkcirkel

• **Praktische hulpmiddelen bij EVB**

Kennis van het levensverhaal:

- Levensboek of herinneringskoffer
(bijv. "mijmerkoffer" van ASVZ of "schatkist vol leven" van Sherpa)

Echt contact maken:

- Methode Meer Mens (EMB)
- Zintuigverhalen of Voorlezen-plus van Boer & Wikkerman
- Haptonomie, snoezelen, massage

Begeleiding:

- Reminiscentie-interventies
- Talentenposter
- Netwerkcirkel

• **Take home message: ken je cliënt!**

- Belevingsgericht werken verbetert de kwaliteit van leven van de cliënt.
- Belevingsgericht werken sluit naadloos aan bij het RGW.
- Kennis van het levensverhaal is onmisbaar voor het geven van kwalitatief goede zorg aan ouderen met een verstandelijke beperking.
- Medewerkers Expertise hebben een belangrijke rol in uitdragen van het belang van belevingsgericht werken.

